

Megnyitó beszéd

a HEL 2004. november 13-i tanácskozásán

Tisztelt tagtársak, kedves vendégeink! Köszöntöm Önöket a **Halálbüntést Ellenzők Ligájának** harmadik országos találkozóján. Önök egy sikertörténet tanúi.

A találkozó házigazdájaként megnyitom tanácskozásunkat, és kifejezem reményemet, hogy megbeszélésünk tartalmas és hasznos lesz. A házigazdának nincs több dolga, hiszen az egyes részletekben a megjelentek valamelyike mindig tájékozottabb, felesleges tehát hangoztatnia jólérségségét vagy felkészültségét.

Tisztelt tagtársak, kedves vendégeink! Az előző két, tematikus mondatra azért volt szükség, hogy idejük legyen kritikailag reagálni a bevezető mondatra.

Miféle sikertörténetről van szó? Kinek a sikeréről beszélhetünk? A házigazda mintha sokat képzelne barátai kiválóságáról, hatékonyságáról, jelentőségéről. Kétségtelen, hogy jeles személyiségek gyűltek össze, de melyikük mondhatná el, hogy döntő módon járult hozzá a hadkötelezettség eltörléséhez? Terjedelmes elemzés helyett csupán arra utalok, hogy a változások nem egy pillanatban jöttek létre és nem egy vagy néhány személyhez fűződnek, hanem hosszú ideje érlelődnek a történelem műhelyében. Az egyén, természetesen, örülhet, ha azt látja, hogy célja megvalósult, hogy érdemes volt hozzáállnia a változást létrehozó rejtett erőkhöz. Jó tudnia, hogy most jókor van jó helyen, hogy időben megérezte a kibontakozás lehetőségét, tett is érte valamit, tehetsége és lelkesedése szerint. Amde ha most köszönetemet kellene kifejezmem a törvényalkotóknak e sajátos kérdésben meghozott döntésükért, akkor elkezdeném visszafelé fejteni a történet fonalát, megmutatva azt a szélesebb társadalmat és szélesebb gondolatvilágot, amelynek tagjai, illetve gondolatai elvezettek a mába. Mivelhogy a HEL előtt létezett a Kelet-Nyugat Párbeszéd Hálózat és az Alba Kör, s azelőtt létezett a demokratikus ellenzék mozgalma, s még azelőtt léteztek a békét valló felekezetek és bázisközösségek, s mindazok előtt a polgári engedetlenség kiemelkedő alakjai, 60 évvel, 150 évvel korábban, s öléttük is minden tiszteltreméltó eretneknek, akik azt vallották, hogy az ember szabadságra született azért, hogy szabadon tudja szolgálni az emberek társadalmát. Az ő példájuk ad erőt minden kor újtóinak, s egyben utal is arra a sokaságra, amelynek vágya és törekvése ölt alakot a mi eredményünkben is. A nagy gondolatoknak megvan a maguk epochája – írta Bolyai Farkas –, amikor megérik az idő egy érték megvalósítására. A tudományban sem könnyű ez, kellhet hozzá 2100 év is, hát mennyivel nehezebb a munka az emberi törekvések sűrűjében, ahol az egyéni

akarát mindig szembefeszülhet valamilyen erkölcs jogán egy mélyebben megalapozott világszemlélettel is. Örülünk tehát a mai napnak, és illő szerénységgel nézzük saját hozzájárulásunkat.

Miféle sikertörténet ez? Folytassuk az idősb Bolyaival, mivel a sikerhez nemcsak emberek kellene, hanem egy korszak is, amely alkalmas az emberek vágyainak megvalósulására. Ma még talán nincs is kellő távlatunk ahhoz, hogy leírjuk azokat a történelmi erőket és eseményeket, amelyek ege alatt és amelyek következtében kialakulhatott az a szemlélet, amely szükségtelennek vagy egyenesen károsnak látja fiatal emberek legszebb éveinek intézményszerű elrablását és mindazt a gazdasági, gondolkodásbeli, lélektani veszteséget, amit az egyetemlegesen kötelező sorozás jelent a társadalmi élet számára. Nem kívánom elkötelezni magam semmiféle társadalmi berendezkedés mellett, mert az az Ország, amelyben én hiszek, más, mint az erőre és hatalomra épített struktúra, ámde nem vagyok vak, hogy ne lássam a világ most alakuló új, az egész glóbuszra kiterjedő átrendeződésében megmutatózó politikai és gazdasági változásokat. Szándékosan nem nevezem meg őket, gondoljak azonban az elmúlt évtizedekre, s egyet fogtok érteni velem abban, hogy semmiféle sikertörténetről nem beszélhetnénk, ha nem kaptuk volna meg a politikai, az állampolgári szabadság akkora-amekkora darabját, amelyben bejegyeztethetővé vált egy összeírás-ellenes liga. Ez nem jelenti azt, hogy a bensejében békét teremteni tudó embernek ne lehetne saját sikertörténete, mondjuk egy Ivan Gyenyiszovics nevű lágerlakónak, vagy Karig Sárának, hogy tisztelt tagtársainkra emlékezzem, de hát ezek a lélek művei, s csak jó szerencse segítheti őket intézményes megvalósulásra. A mi sikertörténetünk lényege az, hogy jó hajóként tudtuk, nem mi keltjük a szeleket, de azt is tudtuk, hogy vannak, és érdemes várni rájuk. Tudtuk, mit kell tennünk, ha jóra fordul az idő, és kibonthatjuk a vitorlákat.

Sikertörténet? Nem magyar pesszimizmus, hanem józanságra törekvő realitás beszél belőlem akkor, amikor átérzem sikerünk törékenységét, viszonylagosságát, esetlegességét. Hiszen a szélsőségeseknek nevezett radikálisokon kívül nagyon sokan tudják, milyen feltételekkel vállalják az abolitionista nézeteket. Bízom abban, hogy a jó szándékú és hazánkban a népek között elfoglalt helyét tisztán, mitológiai és indulatok nélkül szemlélő tagjaink, a maguk helyén mindent megtesznek azért, hogy ne kerülhessen sor az egész társadalomnak az erőszak hadrendjébe történő visszaállítására. Létünkről van szó, mert minden háborúban fogyott

népünk, mert az úgynevezett nyertes háborúknak is van emberáldozatuk. Az emberek megkülönböztetése ellen-szenvhez vezet, ebből gyűlölködés támad. A gyűlölet félelmet szül, ezért felfegyverzi magát, s a történelmi harmadik felvonásban eldördülnek a ké-szenlébe helyezett fegyverek. Sikerünk tartósítása érdekében tehát mindennapi életünket és – társadalmilag – mindennapi külpolitikánkat a népek kölcsönös megértésének szolgálatába kell állítanunk.

Sikertörténet? Igen. Lehetek nehéz idők, jöhetnek jobb idők, számomra a sikert – az elért eredménytől függetlenül – az jelenti, hogy az élet, a gondolkodás oly különböző területeiről egybegyűlt barátaink össze tudtak fogni egy cél érdekében, s ezért meggyőződésüknek azokat az összetevőit állították előtérbe, amelyek előrevihették ügyünket. Nem a különbözőségeket kerestük egymásban, hanem a remélt azonosságot. Becsültük különbözőségeinket, hiszen azok vezettek életpályáinkon, de nagyon fontosnak tartottuk az egy célra irányuló egységet. Lehet, hogy egyes kérdésekben erőt kellett vennünk magunkon, hogy ne tukmáljuk másokra saját szemléletünket. Lehet, hogy időnkint néhányan azt mondtuk: ezt nem így kellett volna tenni, ez nem a mi stílusunk. Még is mondtuk, ki is nyilatkoztattuk. Megem vontuk kétségbe tagjaink jó szándékát, mert tudtuk, hogy a nagyon pontos cél sokfelől közelíthető. Csak a közös nevezőhöz ragaszkodtunk, amely mellett ezerféle számláló létezhet, minthogy létezik is. Nem az ezerféle szín összemosására törekedtünk, hanem a valamilyen módon mindenki által vállalható eszme megvalósításához kerestünk társakat. Nekem az jelent sikerélményt, hogy kicsiben – ami állítólag mindig szép – példát tudtunk adni megosztott és küzdelmes világunkban arra: mit jelent a lényeg, és mi az, amiben nem kell és nem szabad szemben állnunk egymással, ha előre akarunk jutni. A zsákutcák és kudarcok elkerülhetők, ha újból és újból meg tudunk állapodni valami közösen, aminek elérésére nemhogy engedélyezzük a másik útját, hanem egyenesen bátorítjuk is arra. Cseppben a tenger: egy maroknyi ember próbálkozásában meglátjuk a nagyvilág életének, boldogulásának alapfeltételét. Önzetlenül kell munkálkodni újabb és újabb, mindenkinek hasznos megegyezések megkötéséért. A stílus fakadjon mindenki egyéniségéből, jókedvéből. Ez az optimizmus egyetlen alapja, ettől maradhat meg az élet. A Ligában erre a tapasztalatra tettem szert, és ezt mindnyájatoknak megköszönve, most már valóban megnyitom tanácskozásunkat.